

Xalq artisti, “Şöhrət” ordenli rejissor Mərahim Fərzəlibəyov: “Ulu Öndər həmişə incəsənət adamlarını xüsusi diqqət və qayğı ilə əhatə edirdi. O, sənətə və sənətkara layiqli qiymət verən humanist, alicənab şəxsiyyət idi”.

“MƏN ÖZÜMÜ XOŞBƏXT SAYIRAM Kİ, ULU ÖNDƏR QURULUŞ VERDİYİM BEŞ TAMAŞAYA BAXIB”

“O, SƏNƏTDƏ BİZƏ HƏMİŞƏ DAYAQ OLUB”

Mədəniyyət başqa aləmdir, uşaq kimidir, həmişə tumar və qayğı istəyir. O, həssasdır. Əlinin tumarı, ürəyinin qaygısı azca azalan kimi, hiss edir, küsür, inciyir. Siyasi rəhbər, dövlət xadimi bunu bilməlidir, bir an yadımdan çıxarmamalıdır”. Ulu Öndər Heydər Əliyevin bu kəlamları ölkəmizə rəhbərlik etdiyi illərdə Azərbaycan mədəniyyət və incəsənətinin intibah dövrünü bir daha əks etdirir. Ulu Öndər Azərbaycanın mədəniyyət və incəsənətini hər bir azərbaycanlı üçün qürur mənbəyi hesab edirdi. Bu sahədə əldə edilən uğurları dünya ictimai fikrinə çatdırmaq üçün söylərini əsirgəməirdi. Onun ədəbiyyat və incəsənətə, o cümlədən bu sahənin təmsilçilərinə xüsusi diqqət və qaygısı sənət adamları tərəfindən heç zaman unudulmur. Dövlətçilik tariximizdə müstəsna yeri olan, müasir Azərbaycanın qurucusu və memarı Heydər Əliyevin anadan

olmasının 102-ci ildönümü ərəfində onun şərəfli həyat yolu bütün əzəməti ilə gözlərimiz önündə canlanır. Ulu Öndər bütün ömrünü, mübarizəsini, yorulmayan fədakar fəaliyyətini Azərbaycanın siyasi, iqtisadi, mədəni həyatının inkişafına sərf edib, respublikamızın beynəlxalq aləmdə hərtərəfli tanınması üçün əlindən gələni əsirgəməyib. Xalq artisti, “Şöhrət” ordenli rejissor Mərahim Fərzəlibəyov da Ulu Öndər Heydər Əliyevlə bağlı xatirələrini bizimlə bölüşdü.

“ÇOX NADİR HALLARDA OLUR Kİ...”

● Mərahim müəllim, 1960-80-ci illər Azərbaycanda ədəbiyyat və incəsənətin intibah dövrü kimi dəyərləndirilir. Bu illər Ulu Öndər Heydər Əliyevin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi dövrə təsadüf edir. Dahi rəhbərin bu sahələrə diqqət və qaygısı ədəbiyyat və incəsənətimizin çiçəklənməsinə yol açmışdı. O illəri bir sənət adamı kimi necə xatırlayırsınız?

● Çox nadir hallarda olur ki, dövlət başçısı dövləti idarə etməklə bərabər, onun mədəniyyət və incəsənətinə də xüsusi önəm versin. Biz mədəniyyət və incəsənət işçilərinin böyük xoşbəxtliyi idi ki, 1969-cu ildə hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev ilk dəfə kinomuzu irəli çəkdi. “İstintaq” filmi çəkildi. Mərkəzdə - Moskvada bu filmin yayılmasına icazə verilmirdi.

“Ulu Öndər mənim yadımda elə qaldı: işıqlı, sənətə vurğun, dövlət işləri ilə yanaşı, ədəbiyyata, teatra, incəsənətə dəyər verən bir insan kimi.”

Bu, yalnız Ulu Öndərin şəxsi təşəbbüsü ilə mümkün oldu. Rejissor Eldar Quliyevin çəkdiyi “Bir cənub şəhərində”, “Babək” filmləri də eyni problemlərlə üzləşdi. Bu filmlərin çəkilişinə az miqdarda pul ayrılmışdı. Ulu Öndərin kinoya etdiyi himayəçilik filmlərin çəkilişinin uğurlu başa çatmasına və ekranlara çıxmasına kömək etdi. Dahi rəhbər ədəbiyyata, incəsənətə, mədəniyyətə eyni dərəcədə diqqət göstərirdi, onun inkişafı üçün əlindən gələni edirdi. Bu gün də Prezident İlham Əliyev tərəfindən mədəniyyətə, ədəbiyyata, incəsənətə böyük diqqət göstərilir. Çünki bu, Ulu Öndərin qoyduğu işıqlı yoldur.

● Teatr da incəsənətin bir sahəsidir. Sənət adamları həmişə tamaşadan sonra Ulu Öndərin pərdə arxasına keçməsinə, onlarla söhbətini, qayğıları ilə yaxından maraqlanmasını xoşluqla xatırlayırlar...

● Mən özümü xoşbəxt sayıram ki, Ulu Öndər quruluş verdiyim beş tamaşaya baxıb. Yadımdadır ki, görkəmli dramaturq İlyas Əfəndiyev o zaman “Xurşudbanu Natəvan” əsərini yazmışdı. O, məni teatra dəvət etdi və belə bir monumental əsəri hazırlamağı həvalə etdi. Mən onda cavan bir rejissor idim. Bu tamaşa da böyük rezonans doğurdu. İlk dəfə Xan qızı Natəvan səhnəyə gəlmişdi. İlyas Əfəndiyev o vaxtkı çar üsul-idarəsinin apardığı siyasəti ustalıqla qələmə almışdı. Natəvan şairə olmaqla bərabər, böyük bir dövlət xadimi kimi verilmişdi. Xan qızı son monoloqunda

“MƏN ÖZÜMÜ XOŞBƏXT SAYIRAM Kİ, ULU ÖNDƏR QURULUŞ VERDİYİM BEŞ TAMAŞAYA BAXIB”

“bizi bu əzəbli yolların axırında azad Azərbaycan gözləyir”, - deyə bildirdi. Sovet dövründə belə bir monoloqu demək riskli idi. Hamımız monoloqa Ulu Öndərin münasibətini həyəcanla gözləyirdik. Amma ilk alqışı elə özü etdi və bütün zal ona qoşularaq ayaq üstə Natəvanı alqışladı. Mənim üçün azadlıq mübarizəmiz məhz Ulu Öndərin o alqışından başladı. O alqış Azərbaycanın ilk müstəqilliyinə çalışan alqış idi. Ulu Öndər mənim yadımda elə qaldı: işıqlı, sənətə vurğun, dövlət işləri ilə yanaşı ədəbiyyata, teatra, incəsənətə dəyər verən bir insan kimi. Bizim bəxtimiz onda gətirmişdi ki, Ulu Öndər gənc olarkən həvəskar aktyor kimi İbrahim Həməzəyevin dərnəyində “Vaqif”, “Hamlet” tamaşalarında oynamışdı. Sənətə məhəbbəti uşaqlıqdan yaranmışdı. Bu sənət eşqi onu heç vaxt tərk etmirdi. Tamaşaların, filmlərin ilk nümayişinə gedirdi, təhlillər edirdi... O, sənətə bizə həmişə dayaq olub, biz bu qayğıyı həmişə hiss etməmişik və bu gün də unutmuruq.

“ELƏ BİLDİNİZ, MƏN GETDİM, DAHA GƏLMƏYƏCƏYƏM?”

● Ulu Öndər sonra sizin hazırladığınız “Maqbet” tamaşasına da baxmağa gəlmişdi...

● Ulu Öndər daha sonra ikinci tamaşama - “Maqbet”ə də baxmağa gəlmişdi. Onda Hüseyn Ərəblinskinin yubileyi idi. Təntənəli gecədən sonra, tamaşa başlayana yaxın Ulu Öndər gəlmişdi. Biz onun baxmağını gözləyirdik, amma iş olduğu üçün getməli oldu. Bir həftədən sonra biz yenidən “Maqbeti” oynadıq. Ulu Öndər tamaşaya baxmağa gəlmişdi. “Elə bildiniz, mən getdim, daha gəlməyəcəyəm?” - dedi. Bu, Ulu Öndərin böyük sənətə, aktyorlara verdiyi dəyər, yüksək insani xüsusiyyəti idi. Biz onu görəndə hədsiz sevindik. O, tamaşaya elə təhlil verdi ki, şəxsən mən rejissor kimi başa düşdüm ki, bir rejissor olaraq “Maqbet”i niyə səhnələşdirmişəm.

“MƏN TÖVSIYƏ EDİRƏM Kİ...”

● Görkəmli dramaturq İlyas Əfəndiyevin “Hökmdar və qızı” tamaşasına ikinci quruluş verməyinizin səbəbi nə idi?

● İlyas Əfəndiyevin Qarabağla bağlı “Hökmdar və qızı” tamaşasına da Ulu Öndər layiqli qiymət verdi. Əsər XVIII əsrdə Qarabağ

xanlığının mərkəzi olan Şuşada baş vermış tarixi hadisələrdən və Qarabağ hökmdarı İbrahim xanın ictimai-siyasi, ailə həyatından bəhs edirdi. “Bu tamaşanı mütəmadi oynamaq lazımdır” dedi. Ulu Öndər tamaşaya baxandan sonra “bunu da sən qoymusan”, - deyə soruşmadı, “nə yaxşı ki, bunu da sən qoymusan!” dedi. Üzünü İlyas müəllimə çevirib “sən təkcə bədii əsər yazmamısan. Mən tarixi yaxşı bilirəm. Sən tarixi bədii-emosional güclə tamaşalara çatdırırsan. Mən tövsiyə edirəm ki, bu mövzuya film çəkilsin, bütün gənclər bu tamaşaya baxsın və Qarabağın tarixini öyrənsinlər”. Elə də oldu. Əsərin motivləri əsasında çəkilmiş “Hökmdarın taleyi” adlı ikiseriyalı film 2008-ci ildə təqdim olundu. Hətta əsərə “Hökmdar və qızı” və “Qarabağnəmə” adı ilə ikinci quruluş verdim. Artıq 30 ildən çoxdur ki, bu əsər Akademik Milli Dram Teatrının səhnəsində oynanılır. Mayın 10-da yenə də Ulu Öndərin xatirəsinə həsr olunan “Qarabağnəmə” tamaşası bu səhnədə oynanılacaq. Çünki bu tamaşa Azərbaycan xalqının tarixi və bu günü ilə bağlıdır. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Ordumuz zəfər çalıb, torpaqlarımız işğaldan azad olunub. Tamaşa Qarabağda tarixi Zəfərdən sonra izləyiciyəbir başqa ovqat bəxş edir....

2000-ci ildə Heydər Əliyev “Dədə Qorqudun 1300 illiyi” ilə bağlı Sərəncam verdi. Xalq yazıçısı Anar Dədə Qorqudla bağlı pyes yazdı. Bu əsərin səhnələşdirilməsi mənə tapşırıldı. Əsəri Heydər Əliyev Sarayında tamaşaya qoydum. İlk dəfə türkdilli dövlətlərin başçıları Ulu Öndərlə birlikdə gəlmişdi. Biz həmin tamaşanı Nəriman Nərimanovun uzun illər çalışdığı Moskva şəhərində də oynadıq. Məhz orada Sumqayıt Teatrının bina məsələsi də həll olundu.

SUMQAYIT TEATRININ BİNA MƏSƏLƏSİ

● Tamaşaların birində, deyərsən, Sumqayıt Teatrının bina məsələsi də həll olunmuşdu...

● Nəriman Həsənzadənin görkəmli ictimai xadim Nəriman Nərimanov haqqında “Bütün Şərq bilsin” tamaşasını Sumqayıt Teatrında səhnələşdirdim. Mən o zaman bu teatrın baş rejissoru idim. Bu tamaşada elə fikirlər vardı ki, o dövrdə onları səsləndirmək olmazdı. Ulu Öndər bu tamaşadan xəbər tutmuş, “gətirin, mən də baxım” demişdi. Biz tamaşanı Bakıda Akademik Milli Dram Teatrında oynadıq. Ulu Öndər gəlmişdi və tamaşadan sonra kollektivlə fikirlərini bölüşdü. Tamaşanı çox bəyənmişdi, xeyli gözəl sözlər dedi. “Tamaşa Moskvada oynanılmalıdır” deyə fikrini bildirdi. Biz həmin tamaşanı Nəriman Nərimanovun uzun illər çalışdığı Moskva şəhərində də oynadıq. Məhz orada Sumqayıt Teatrının bina məsələsi də həll olundu.

SƏNƏT VƏ SƏNƏTKARA LAYİQLİ QIYMƏT VERƏN HUMANİST, ALİCƏNAB ŞƏXSİYYƏT

● Ulu Öndər həmçinin mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin mənəvi rifahları ilə bərabər, maddi rifahlarının da qayğısına qalırdı...

● Bəli, Ulu Öndər həmişə incəsənət adamlarını xüsusi diqqət və qayğı ilə əhatə edirdi. O, sənətə və sənətkara layiqli qiymət verən humanist, alicənab şəxsiyyət idi. Xalq artistlərinin, ehtiyacı olan sənət adamlarının mənzillərlə təmin olunmasını gördükdük. Sənətkarlara fəxri adlar, mükafatlar verirdi. Mənə elə gəlir ki, hər bir sənətkara verilən mükafat onu yeni zəfərlərə hazırlayır. Nə yaxşı ki, Prezident İlham Əliyev də Ulu Öndərin layiqli davamçısı kimi bu yolu mətənətlə davam etdirir. Onun əsasını qoyduğu uğurlu yolda ölkəmiz Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə inamla addımlayır. Ölkəmiz günü-gündən inkişaf edir, çiçəklənir. Biz sənətkarlar da bu inkişafın bəhrələrindən, uğurlarından fərahlanırıq və görülən işləri yüksək qiymətləndiririk...

Fotolar: Əjdər İbrahimov - Global Photostock